

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI**

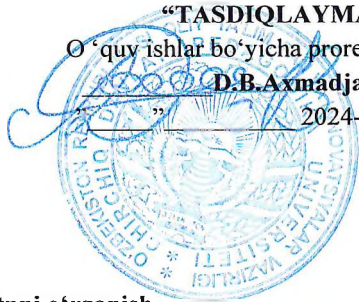
**CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA
UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

O‘quv ishlar bo‘yicha prorektor

D.B. Axmadjanov

2024-yil

Boshlang‘ich ta’limda matnni o‘rganish

Fani bo‘yicha

sillabus

(I kurs)

Bilim sohasi:

100000 – Ta’lim

Ta’lim sohasi:

110000 – Ta’lim

Ta’lim yo‘nalishi:

70110401 - Ta'lim va tarbiya nazariyasi
va metodikasi (Boshlang‘ich ta’lim)

Chirchiq- 2024

Magistratura bo'limi

70110401 - Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (Boshlang'ich ta'lim)

Fan/modul:	Boshlang'ich ta'limda matnni o'rganish				
Fan/modul turi:	Tanlov fan 2				
Fan/modul kodi:	BTMO'1305				
Yil:	2024-2025				
Kursga ajratilgan semestr:	1				
Ta'lim shakli:	kunduzgi				
Mashg'ulotlar shakli va jami semestrga ajratilgan soatlar:	Jami:	1	2	3	4
	150	150			
Jami auditoriya mashg'ulot soatlari:	60	60			
Ma'ruza	30	30			
Amaliy mashg'ulotlar	-	-			
Seminar mashg'ulotlar	30	30			
Mustaqil ta'lim	90	90			
Kredit miqdori:	5	5			
Baholash shakli:	Sinov va imtihon				
Kurs tili:	O'zbek				

1. Fan/modulning maqsadi (MM)

F/MM1	Fanni o'qitishdan maqsad – magistr talabalariga kichik yoshdagi maktab o'quvchilarini matnni o'qishga va tushunishga yordam beradigan usullar, metodlar va texnologiyalar haqida ma'lumot berish. Fanning vazifasi – kichik yoshdagi maktab o'quvchilarini matnni o'rganishga yordam beradigan topshiriqlarni tayyorlash, metodik jihatdan boshlang'ich ta'limda matnni o'rganishni samarali tashkil etish uchun zarur ko'nikmalarni egallash; zamonaviy texnologiyalarni keng doirada qo'llay olishga yo'naltirish; pedagogik faoliyatini amalga oshirishda ijodiy va metodik savodxonlikka tayyorgarlikni shakllantirishdan iborat.
-------	---

2. Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

2	Talabalar boshlang'ich ta'limda matnni o'rganish faniga doir nazariy bilimlarni, fan qonuniyatlarini va bu fanlarni o'qitish metodikasini, pedagogika bilan uzviy aloqadorliklarni bilishi zarur
---	---

3. Ta'lim natijalari (TN)

	Bilimlar jihatidan:
TN1	Boshlang'ich ta'lim nazariyasi fanlari va zamonaviy bilimlarni o'rganish asosida professional faoliyatni to'g'ri tashkil etishni; ijtimoiy jarayonlarni mustaqil tahlil qilishni;
TN2	Boshlang'ich ta'limda matnni o'rganishning mazmuni; Ekologik, estetik tarbiyaning metodik uslubi, Ona tili va o'qish savodxonligining mazmun va mohiyati ;
TN3	Bolalar psixologiyasi, uning rivojlanishi;
TN4	Boshlang'ich ta'lim muammolari, o'qitishning innovatsion turlari, zamonaviy texnologiyalar haqida bilishi kerak
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	internet ijtimoiy tarmoqlarida axborotni tanlash va ulardan foydalanish usullarini egallashni; o'zining kasbiy faoliyatida mustaqil qarorlar qabul qilishni;
TN6	magistrning mos yo'nalishi bo'yicha raqobatbardosh umumkasbiy tayyorgarlikka ega bo'lishni; kiberterrorizm, kiberzo'ravonlik (cyberbullying)ga qarshi mafkuraviy immuniteti shakllangan bo'lishni;
TN7	korupsiyaning global ma'naviy inqiroz oqibati ekanligini bilishni; ijtimoiy jarayonlarni prognozlashtira olish, tana va ruhiy sog'lik, tafakkur xavfsizligini ta'minlash, sog'lom turmush tarziga rioya qilishni;
TN8	tanqidiy tafakkur imkoniyatlaridan jamiyat barqarorligini ta'minlashda foydalanishni; shaxsiy mas'uliyatni oshirishni tushuna olishi kerak.

4. Fan / mazmuni		
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M) I semestr		Dars soat
M1	“O‘qish savodxonligi” darslari, uning ta’lim tizimida tutgan o‘mi	2
M2	Matn va uning turlari	2
M3	O‘quvchilarni matnni o‘rganishga tayyorlash	2
M4	Matnni o‘rganishda o‘qish malakalarining ahamiyati	2
M5	Matn bilan dastlabki tanishtirish	2
M6	Matnni o‘quvchilar mustaqil o‘qishi.	2
M7	Lug‘at ustida ishlash	2
M8	Sintaktik birliklar, so‘z birikmalari, gap ustida ishlash	2
M9	Asar sarlavhasi va asosiy fikr ustida ishlash	2
M10	Matn mazmuni qayta hikoyalash	2
M11	Matn mazmuni o‘zlashtirishda ijodiy ishlar	2
M12	Asar qahramonlari ustida ishlash	2
M13	Topshiriqlarni tahlil qilish	2
M14	Asar qurilishi va janri	2
M15	Topshiriqlarni tahlil qilish	2
JAMI		30
Mashg'ulotlar shakli: Seminar mashg'ulot (S) I semestr		Dars soat
S1	She'riy asar matni ustida ishlash	2
S2	Matnni o‘rganishda texnik vositalardan foydalanish	2
S3	Matnni o‘rganishda tarqatma materiallardan foydalanish	2
S4	Topshiriqlarni tahlil qilish	2
S5	Testlardan, boshqotirmalardan foydalanish	2
S6	Talabalar tayyorlagan topshiriqlar tahlili	2
S7	Innovatsion texnologiyalardan foydalanish	2
S8	Badiiy matn asosida topshiriqlar tayyorlash va ular ustida ishlash texnologiyasi	2
S9	Topshiriqlarni tahlil qilish	2
S10	Axborot matn asosida topshiriqlar tayyorlash va ular ustida ishlash texnologiyasi	2
S11	Topshiriqlarni tahlil qilish	2
S12	PIRLS tadqiqoti uchun topshiriqlar tayyorlash va ular ustida ishlash texnologiyasi	2
S13	Topshiriqlarni tahlil qilish	2
S14	O‘quvchilarning matnni o‘qish va tushunish darajasi sifatini aniqlash va baholash mezonlari	2
S15	Topshiriqlarni tahlil qilish	2
JAMI		30

Mustaqil ta'lim				
	Mustaqil ta'lim mavzulari	Shakli	Dars soat	Ajratilgan baho
I semestr				
1.	O'qish savodxonligiga yondashuvlar	Mustaqil o'zlashtirish, taqdimot tayyorlash.	6	5
	Matn va uning turlari.		6	
	O'quvchilarni matnni o'rganishga tayyorlash		6	
	Matnni o'rganishda o'qish malakalarining ahamiyati		6	
	Matn mazmuni ustida ishlash		6	
	Asar qurilishi va janri		6	
	Asar qahramonlari ustida ishlash		6	
2.	Lug'at ustida ishlash	Mustaqil o'zlashtirish, taqdimot tayyorlash.	6	5
	Matnni o'rganishda texnik vositalardan foydalanish		6	
	Matnni o'rganishda tarqatma materiallardan foydalanish		6	
	Innavatsion texnologiyalardan foydalanish		6	
	Badiiy matn asosida topshiriqlar tayyorlash va ular ustida ishlash texnologiyasi		6	
3.	Axborot matn asosida topshiriqlar tayyorlash va ular ustida ishlash texnologiyasi	Mustaqil o'zlashtirish, taqdimot tayyorlash.	6	5
	PIRLS tadqiqoti uchun topshiriqlar tayyorlash va ular ustida ishlash texnologiyasi		6	
	O'quvchilarning matnni o'qish va tushunish darajasi sifatini aniqlash va baholash mezonlari			
	JAMI:		90	5

5. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

Ma'ruzalar - interfaol keys-stadilar; seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish; individual loyihalar; jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

Amaliy mashg'ulotlarda - mavzularga oid amaliy kuzatish, jadvaltahlil qilishlar bilan ishlash amallari bajariladi.

Seminar mashg'ulotlari - multimediya qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada har bir akadem. guruhga alohida o'tiladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tiladi. "Munozara" texnologiyasi ishlatiladi, savollar mazmuni o'qituvchi

tomonidan belgilanadi. Ko'rgazmali materiallar va axborotlar multimediya qurilmalari yordamida amallar bajariladi.

Mustaqil ishlar quyidagi turlarda amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

- esse – dolzarb mavzu bo'yicha shaxsiy fikrini tanqid, publitsistik va boshqa janrlarda yozma bayon qilish;

- dokladlar tayyorlash;

- konspekt yozish;

- glossariy tuzish;

- individual va guruhviy o'quv loyihasi;

- keys-topshiriqlarini bajarish;

- mavzuli portfoliolar tuzish;

- axborot-tahliliy materiallar bilan ishlash;

- manbaalar bilan ishlash;

- infografika tuzish;

- chizma-tasviriy modellar (intellekt-kart, freym, mantiqiy graf va h.k.) yaratish;

- multimediali taqdimotlar yaratish;

- darslarning metodik ishlanmalarini tayyorlash;

- darsdan tashqari mashg'ulotlar ishlanmalarini tayyorlash;

ta'lim yo'nalishi(mutaxassislik)ning xususiyatidan kelib chiqqan holda mustaqil ishlarning boshqa turlaridan foydalanish mumkin.

7. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

8. Fan bo'yicha talabalar bilimini baholash va nazorat qilish mezonlari

Talabalarning ta'lim natijalari 100 ballik reyting tizimida baholanadi. Talabalar tomonidan ta'lim natijalari buyicha ballarni konvertatsiya qilish ECTS (European Credit Transfer System) tizimi asosida amalga oshiriladi.

Ta'lim natijalarini baholash uchun baholar quyidagi tartibda belgilanadi:

Oraliq nazorat bahosi	Yakuniy nazorat bahosi
Oraliq nazorat vaqtida javob berganligi uchun – oraliq nazorat bahosi(ONB); Mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarganligi uchun – mustqil ta'limni baholash (MTB); Talabaning amaliy, seminar, laboratoriya mashg'ulotlari va mustqil ta'lim topshiriqlari bajarilishi, shuningdek uning ushbu mashg'ulotlarini bajarishi, shuningdek uning mashg'ulotlardagi faolligi fan o'qituvchisi tomonidan baholab boriladi. Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.	Yakuniy nazorat vaqtida javob berganligi uchun – yakuniy nazorat bahosi (YNB)
Oraliq nazoratning maksimal bahosi:	Yakuniy nazoratning maksimal

5 baho: $\Sigma ON = ONB + MTB$			bahosi(YNB) 5 baho:	
$\Sigma ON > 3$ baho bo'lgan talaba yakuniy nazorat topshirishga ruxsat beriladi.				
Modul(fan)dan o'zlashtirish ko'rsatkichi(O'K): $\Sigma O'K = YNB$				
$\Sigma O'K \geq 3$ baho bo'lganda modul(fan) o'zlashtirilgan hisoblanadi.				
Talabalarning ta'lim natijalarini baholash mezonlari:				
“5”	4,5-5	“A”	90-100	A'lo
“4”	3,5-4,49	“B+”	80-89,9	Yaxshi
		“B”	70-79,9	
“3”	3-3,49	“C+”	65-69,9	Qoniqarli
		“C”	60-64,9	
“2”	0-2,99	“F”	0-59,9	Qoniqarsiz

9. O'quv-uslubiy adabiyotlar va elektron ta'lim resurslari ro'yxati.

Asosiy darslik va o'quv qo'llanmalar

№	Mualliflar	Adabiyot nomi	Nashr yili	Adabiyotning ARMDagi shifri	Adabiyot ning ARMDagi inventar raqami
1.	Matjonov S., G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh., Bakiyeva H., Xolboyeva G.,	Boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitish metodikasi	Toshkent, 2021	37 M-73	6224/20 ta

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Tanqidiy-tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruza, 2017 yil 14 yanvar / Sh.M. Mirziyoyev. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 104 b Kuchkinov.A.Yu Pedagogik mahorat // Darslik. Toshkent. "Yangi chirchiq prints", - 2024. 338 bet.

2. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016- yil 7 -dekabr /Sh.M.Mirziyoyev. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 48 b.

3. Mirziyoyev Shavkat Miromonovich. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Mazkur kitobdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2016- yil 1- noyabrdan 24 -noyabrga qadar Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahri saylovchilari vakillari bilan o'tkazilgan saylovoldi uchrashuvlarida so'zlagan nutqlari o'rin olgan. /Sh.M.Mirziyoev. – Toshkent: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.

4. Ibragimova G.X. Ilmiy pedagogik tadqiqotlar metodologiyasi T.:O'quv uslubiy qo'llanma. 2013 yil 264 bet.

Axborot manbaalari

1. <https://vintageradio.ru/uz/kak-pravilno-proverit-tehniku-chteniya-vo-2-normativy-skorosti-chteniya.html>
2. <https://mywordworld.ru/uz/russkaya-literatura/kak-chitat-bystree-i-ponimat-kak-nauchitsya-chitat-bystro/>
3. www.cspu.uz
4. www.pedagog.uz
5. [www.Ziynet.uz](http://www.ziynet.uz)
6. www.lebrary.uz
7. www.gov.uz
8. www.lex.uz
9. www.ima.uz

10. Oraliq nazorat savollari

1. Matnni o'rganish jarayoni qanday pedagogik strategiyalar yordamida amalga oshiriladi?

2. Kognitiv jarayonlar matnni tushunishga qanday ta'sir ko'rsatadi?
3. O'quvchilarning metakognitiv ko'nikmalarini rivojlantirish jarayoni qanday?
4. Matnni o'qishda pragmatik yondashuvning ahamiyati nimada?
5. Semantik tahlil qanday qilib matnni o'rganishda qo'llaniladi?
6. O'quvchilarga matnni strukturaviy tahlil qilishni qanday o'rgatish mumkin?
7. Intertekstual bog'lanishlarni o'rganish matnni qanday tushunishga yordam

beradi?

8. O'qish jarayonida vizualizatsiya qanday ahamiyatga ega?
9. Kontekstual tushunishni qanday rivojlantirish mumkin?
10. O'quvchilarning analitik fikrlash qobiliyatini qanday oshirish mumkin?
11. Matnni o'rganishda kritik fikrlash qanday rol o'ynaydi?
12. O'quvchilarni matnni muhokama qilishga qanday jalb etish mumkin?
13. Metafora va simvolizm matnni o'rganish jarayonida qanday o'rin tutadi?
14. O'qish jarayonida intonatsiya va vokabulyarning roli qanday?
15. O'quvchilarning motivationni qanday oshirish mumkin?
16. Narrativ tuzilmani o'rganishning ahamiyati nimada?
17. O'quvchilarni refleksiv fikrlashga qanday rag'batlantirish mumkin?
18. Matnni o'qishda sotsial-kognitiv yondashuv qanday qo'llaniladi?
19. Syntaktik tahlilni o'rganish jarayonida qanday ahamiyatga ega?
20. O'quvchilarni kontekstualizatsiya qilish jarayonida qanday qo'llanmalar yordam

beradi?

21. O'quvchilarning ijtimoiy va madaniy kontekstlarni tushunishlari qanday ahamiyatga ega?
22. Motivatsiya va engagement o'rtasidagi farq nima?
23. O'quvchilarni o'zaro ta'sir orqali matnni tushunishga qanday yondashuvlar mavjud?
24. Badiiy va ilmiy matnlarning o'rganish usullari qanday farqlanadi?
25. O'quvchilarning o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini qanday rivojlantirish mumkin?
26. O'qish qobiliyatlari va yozish qobiliyatlari o'rtasidagi bog'liqlik nimada?
27. O'quvchilarning emotsional holatini matnni o'rganish jarayonida qanday hisobga olish mumkin?
28. O'quvchilarga matnni xulosalashni qanday o'rgatish mumkin?
29. O'quvchilarni ijodiy fikrlash orqali matnni o'rganishga qanday jalb etish mumkin?
30. Matnni o'rganishda refleksiya va feedbackning roli qanday?

11. Yakuniy nazorat savollari

1. Matnni o'rganish jarayonida pragmatik tushunchalar qanday ahamiyatga ega?
2. O'quvchilarning metakognitiv jarayonlari matnni tushunishiga qanday ta'sir qiladi?
3. Matnning strukturaviy xususiyatlarini qanday aniqlaysiz?
4. O'qish jarayonida kognitiv strategiyalarni qanday qo'llash mumkin?
5. Matnni o'rganishda intertekstual bog'lanishlar qanday ahamiyatga ega?
6. Semantik tahlilni qanday qilib matnni o'rganishda amalga oshirish mumkin?
7. O'quvchilarning vizualizatsiya qobiliyatini rivojlantirishning qanday usullari mavjud?
8. Matnni o'rganishda muhokama metodining roli qanday?
9. Annotatsiya qilish jarayoni matnni tushunishga qanday yordam beradi?
10. Kontekstual tushunishni rivojlantirishda qanday yondashuvlardan foydalanish mumkin?
11. Matnni o'rganish jarayonida kritik fikrlash qanday o'rin tutadi?
12. O'quvchilarning interaktiv o'qish tajribasini qanday oshirish mumkin?
13. Narrativ tuzilmani o'rganishning ahamiyati nimada?
14. Matnni o'qishda intonatsiya va vokabulyar qanday rol o'ynaydi?
15. O'quvchilarning empatiya qobiliyatini rivojlantirish uchun qanday metodlar mavjud?
16. Syntaktik tahlilni o'rganish jarayonida qanday ahamiyatga ega?
17. O'quvchilarning analitik ko'nikmalarini qanday rivojlantirish mumkin?
18. Matnni o'rganishda sotsial-kognitiv yondashuv qanday qo'llaniladi?
19. Fikrlash jarayonlari qanday qilib matnni tushunishga ta'sir qiladi?
20. O'quvchilarga matnni kontekstualizatsiya qilish qanday yordam beradi?
21. Metafora va simvolizm matnni o'rganishda qanday rol o'ynaydi?
22. O'qish jarayonida mavzu va g'oya o'rtasidagi farq nima?
23. Matnni o'rganish jarayonida motivatsiya qanday ta'sir qiladi?
24. O'quvchilarning o'zaro ta'siri matnni tushunishga qanday yordam beradi?

25. Strukturaviy va funksional tahlil o'rtasidagi farq nima?
26. Matnni o'rganishda kontekstual tafakkur qanday amalga oshiriladi?
27. O'quvchilarning izlanish qobiliyatini qanday rivojlantirish mumkin?
28. Badiiy va ilmiy matnlar o'rtasidagi farqlar qanday?
29. O'quvchilarning ijtimoiy va madaniy kontekstlarni tushunishlari qanday ahamiyatga ega?
30. Matnni o'rganish jarayonida refleksiya qanday qo'llaniladi?

Dastur muallifi:	A.Y.Kuchkinov - CHDPU, “Boshlang‘ich ta’limda nazariyasi va amaliyoti” kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
E-mail:	kuchkinovabdumalik73@gmail.com
Tashkilot:	Chirchiq davlat pedagogika universiteti “Boshlang‘ich ta’limda nazariyasi va amaliyoti” kafedrasi
Taqrizchilar:	O.M.Jabborova - CHDPU, “Boshlang‘ich ta’lim metodikasi” kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) X.B.Norbo’tayev - Termiz davlat pedagogika instituti professori, pedagogika fanlari doktori (DSc)

Fanning sillabusi Chirchiq davlat pedagogika universiteti Kengashining 2024-yil “_____” _____ dagi – sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

Fanning sillabusi “Boshlang‘ich ta’limda nazariyasi va amaliyoti” kafedrasining 2024-yil “_____” _____ dagi – sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i M.J.Boltayev

Magistratura bo‘limi boshlig‘i: O.E.Kurbanov

Fakultet dekani : I.U.Tadjibayev

Kafedra mudiri : A.Y.Kuchkinov

Tuzuvchi : A.Y.Kuchkinov

